

اشتباه مصر در شرم الشيخ

محمد خیال
روزنامه‌نگار مصری

به شرکت در نشست نقب و حضور در عکس یادگاری مراسم اختتامیه شد که در آن دست در دست «یائیر لاپید» همتای اسرائیلی خود دیده می‌شود؛ صحنه تاریخی که در نوع خود سابقه نداشت.

این دیدگاه، به گفته شخصیت‌های برجسته دیپلماتیک، با این واقعیت تأیید می‌شود که قاهره عمدتاً علاقه‌ای به وارد شدن به درگیری با ایران ندارد. از سوی دیگر نیازمند حمایت اقتصادی قدرت‌های نفتی خلیج فارس و همچنین روابط با اسرائیل است که می‌تواند جایگزین‌های مناسبی در حوزه انرژی و غذا برای قاهره فراهم آورد. این حمایت‌ها تا حدودی به حضور مصر در تحرکات اخیر بستگی دارد. از زمان آغاز جنگ روسیه و اوکراین، مصر به دلیل حساسیت موقعیت خود به دنبال ایجاد نوعی تعادل پرخطر به امید کسب بیشترین سود با کمترین ضرر ممکن بوده است. اگرچه این موضوع در میان تلاقی منافع و اهداف قدرت‌هایی که قاهره به طور مستقیم یا غیرمستقیم با آنها سروکار دارد، بسیار دشوار و پیچیده است.

■ توازن و بی‌طرفی مصر از درگیری جلوگیری کند

مصر همچنان در هماهنگی با اسرائیل محدودیت‌ها و مرزبندی‌های خاص خود را دارد و تا حدودی در قبال گام‌های سریعی که برخی کشورهای عربی به سمت عادی‌سازی برمی‌دارند، محافظه‌کار است. در نتیجه، اشکال مختلف گسترش روابط با تل‌آویو را رد می‌کند بویژه در سطوح امنیتی و نظامی، به گونه‌ای که [این رفتار] ممکن است در بلندمدت به تهدیدی برای منافع مصر تبدیل شود.

مصر همواره در سیاست‌های خود به دنبال حفظ سطحی از بی‌طرفی است که آن را درگیر مناقشات یا درگیری‌های منطقه‌ای نمی‌کند. بنابراین همیشه تعادل خاص خود را دارد. اینها توازن‌هایی هستند که برخی از شرکا یا متحدان ممکن است اغلب آنها را نپذیرند یا درک نکنند.

آنچه در روزهای اخیر در رسانه‌های عبری به نقل از مقامات اسرائیلی منتشر شده، حاکی از تمایل تل‌آویو با حمایت یکی از قدرت‌های خلیج فارس برای تشکیل ائتلاف منطقه‌ای با ابعاد امنیتی و نظامی است. به گزارش «کان» کانال رسمی اسرائیل، یائیر لاپید به وزرای خارجه عرب شرکت‌کننده در نشست نقب پیشنهاد کرده است که امکان ایجاد ائتلاف منطقه‌ای را فراهم کنند. این شبکه به نقل از منابع نزدیک به لاپید گفت: «او با وزرای خارجه [عربی] درباره امکان ایجاد یک اتحاد منطقه‌ای - چه در مورد تهدیدات پهپادهای ایرانی و چه در مورد حملات دریایی - گفت‌وگو کرده است.»

در این راستا، روزنامه پدیدوت آحرانوت، درباره پیشنهاد اسرائیل به شرکای عرب در خصوص ایجاد یک سیستم دفاع هوایی که اخیراً مطرح شده، نوشته است که آتش بار لیزری جدید جزو این پیشنهادات است. بنابراین این مسأله به تمایل اسرائیل برای گفت‌وگو در خصوص ایجاد یک ائتلاف نظامی، هوایی مشترک علیه ایران، اشاره دارد.

اما این برداشتی است که اسرائیل مطرح می‌کند و قدرت‌های عربی نیز آن را می‌پذیرند، اما قاهره با شور و شوق با آن برخورد نمی‌کند، بخصوص از آنجایی که این طرح سطوح بی‌سابقه‌ای از هماهنگی‌هایی را امکان‌پذیر می‌کند که مصر خود را ملزم به پاسخگویی به آن نمی‌بیند.

۱۰ روز پایانی ماه مارس شاهد تحرکاتی بود که با خود، تحولات بخصوصی را به همراه داشت که در سطح روابط میان کشورهای منطقه برای اولین بار رخ می‌داد. این تحولات با نشست سه‌جانبه مصر، امارات و اسرائیل آغاز شد و با نشست چهارجانبه در العقبه، میان اردن، مصر، امارات و عراق ادامه یافت و سپس نشست صحرای نقب با حضور وزرای خارجه اسرائیل، امریکا، مصر، امارات، بحرین و مغرب برگزار شد.

نتایج این دیدارها در مجموع به رایزنی در مورد اتحاد اعراب و اسرائیل در برابر موج و تهدیدات ایران در منطقه منجر شد. این در شرایطی است که قطار مذاکرات وین برای احیای توافق هسته‌ای با ایران به ایستگاه نهایی خود نزدیک می‌شود، بدون اینکه به راهکاری ویژه برای موظف کردن تهران جهت محدود شدن سپاه پاسداران و بازوی خارجی‌اش یعنی نیروی قدس، منجر شده باشد یا به طور شفاف مکانیسم‌هایی را ایجاد کند که از قدرت پهپادها و موشک‌های بالستیک ایران بکاهد. در همین حال اسرائیل و کشورهای عربی خلیج [فارس] از احتمال حذف نام سپاه پاسداران از لیست تروریستی امریکا خشمگین هستند.

در میان انبوهی از تحلیل‌ها، پرسش‌هایی درباره ماهیت نقش مصر در این تحرکات ضدایرانی مطرح شده است. اصلی‌ترین سؤال این است که چرا قاهره در چنین تحرکاتی که ارتباطی به نگرانی‌ها و تهدیدات امنیت ملی‌اش ندارد، شرکت می‌کند یا به عبارت دیگر مصر تا چه میزان آنچه را که در این نشست‌ها مطرح می‌شود می‌پذیرد؟

■ مصر آشفته و بحران اقتصادی

پیش از هر چیز، هنگامی که سعی می‌کنیم تحرکات اخیر مصر و گشایشی که به روی همه طرف‌های منطقه انجام داده را تحلیل کنیم، می‌بایست به بحران اقتصادی که قاهره را به سمت اعلام برنامه‌ای با عناصر و بندهای خاص جهت ریاضت اقتصادی، با هدف مقابله با پیامدهای منفی جنگ روسیه و اوکراین سوق می‌دهد، توجه کنیم.

بنابراین بُعد اقتصادی در اینجا، عمده رفتارهای سیاست خارجی قاهره را در روزهای اخیر توضیح می‌دهد، در شرایطی که مصر به نقدینگی مالی، سرمایه‌گذاری، حمایت فوری و روابط اقتصادی جدید نیاز دارد.

در سطح دیپلماتیک، برخی معتقدند که قاهره - حداقل - مجبور

[طرح اسرائیل] همزمان احتمال ایجاد اشکال دیگری از روابط را فراهم می‌سازد که هدف و غرض اولیه را تحت الشعاع قرار می‌دهد؛ [این واقعیت نیز وجود دارد] که مصر جزو اهداف ایرانی‌ها نیست.

■ خاورمیانه جدید با روابط گسترده‌تر عربی و اسرائیلی

به گزارش روزنامه عبری پدیدوت آحرانوت، به نقل از یک مقام بلندپایه اسرائیلی، هدف نشست «نقب» ایجاد «خاورمیانه جدید» است. باید گفت هرگز اجلاسی در این مقیاس که اسرائیل میزبان چهار وزیر خارجه کشورهای عربی باشد، برگزار نشده است.

در اینجا می‌توان گفت که اسرائیل به دنبال بهره‌برداری از شرایط کنونی و سوءاستفاده از واژه قدرت‌های خلیج فارس از نفوذ ایران از یک سو و فشارهای اقتصادی بر مصر از سوی دیگر برای گسترش دایره عادی‌سازی اعراب با خود است تا آن را به یک رویداد علنی، پس از مدت‌های طولانی انزوا در منطقه تبدیل کند؛ با توجه به اینکه تمامی نگرانی‌هایی که درباره ایران مطرح می‌کند، تازگی ندارد.

در این راستا باید گفت که پیش از توافق هسته‌ای ۲۰۱۵، سپاه پاسداران در فهرست سازمان‌های تروریستی امریکا قرار نداشت. این بدان معنا است که اتفاق جدیدی رخ نداده و اسرائیل دلیل جدیدی برای تلاش در راستای دستیابی به توافق‌هایی که هدف اصلی آن عادی‌سازی بدون دستیابی به توافق در مورد فلسطین است، ندارد.